

Museerne i Syddanmark

Museerne i Syddanmark spænder vidt

Fra stenalder til moderne kunst. Fra lokalhistorie til dyreliv. Vi har tilsammen over 2 millioner gæster årligt. Som statsanerkendte og statslige museer skal vi ikke kun udstille, men også opbevare og vedligeholde vigtige samlinger. I Museumsforum Syddanmark samarbejder vi om fælles løsninger.

Museumsforum Syddanmark

2018

Muserne i Syddanmark

Udgivet af Museumsforum Syddanmark -
sammenslutningen af statsanerkendte og statslige
museer samt konserveringscentre i Region
Syddanmark. www.kulturarvsforum.dk

Redaktion

Bo Ejstrud
Karsten Merrald Sørensen
Lise Ræder Knudsen
Mette Thybo
Sara Staunsager

Design og opsætning

Outsource.dk

Foto

Allan Hansen
Anders Sune Berg
Ard Jongsma
De statsanerkendte museer i Region Syddanmark
Fagfotografen v. Michael Blæhr
Flemming Wedel
Geir Haukursson
Kurt Aunsbjerg
Ontotype
TERRITORIUM
Torben Meyer
UdviklingVejen

Indhold

26 kulturinstitutioner i Syddanmark	4
Gæsterne strømmer til	6
Besøgstal i 2017	7
Museerne & samfundsøkonomien	8
Museernes opgaver	10
Faglig viden – lokalt til stede	11
Ny viden om gamle ting	14
Museerne og sammenhængen	16
Samlingerne	18
Vi passer på kulturarven	19
Konservering	20
Medlemmer af Museumsforum Syddanmark	23

Museerne blottægger vores historie - lag for lag. I dette magasin præsenterer vi lagene i museernes arbejde.

26 kultur- institutioner i syddanmark

Region Syddanmark er hjemsted for 26 af landets 97 statsanerkendte museer. Nationalmuseet har desuden tre statslige afdelinger i regionen. Disse tal dækker over meget forskellige institutioner. Der er tale om store og små museer. De findes i de store byer, og langt ude på landet. Vi arbejder med historie, arkæologi, kunst og naturvidenskab. Vi er i berøring med mere end 2 millioner mennesker hvert år, og bidrager til samfundsudviklingen på en bred vifte af områder. Vi driver tilsammen 60 udstillingssteder, som er fordelt over hele regionen.

Fælles for os er, at vi er en del af et statsligt museumsvesen. Dermed får vi et særligt driftstilskud fra staten. Til gengæld skal vi leve op til en lang række krav, der kan koges ned til fire hovedpunkter:

- **Faglighed**
Vi skal være professionelt bemandet med faguddannet personale.
- **Forskning**
Vi skal frembringe ny viden inden for vores områder.
- **Formidling**
Vi skal fortælle omverdenen om den viden, vi har.
- **Samling**
Vi skal have en samling af genstande, der er så betydningsfulde, at de skal bevares; i princippet for altid.

Ifølge museumslovens §2 er vores opgaver:

Gennem de indbyrdes forbundne opgaver indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling skal museerne i et lokalt, nationalt og globalt perspektiv

- 1) aktualisere viden om kultur- og naturarv og gøre denne tilgængelig og vedkommende
- 2) udvikle anvendelse og betydning af kultur- og naturarv for borgere og samfund
- 3) sikre kultur- og naturarv for fremtidens anvendelse.

Men hvordan gør vi det i praksis, og hvad er betydningen af at have et statsligt museumsvesen? Det vil vi gerne præsentere nærmere i dette magasin.

Besøgsrekorderne overgås år efter år

Gæsterne strømmer til

**2,3 MIO.
BESØG**

Det er det samlede besøgstal for de statsanerkendte og statslige museer i Region Syddanmark. Tallet er stigende i disse år, og det har aldrig været højere.

Det er nærmest en hel regel, at man ikke kan skrive om museer uden at bruge ordet 'støvet'. Museerne kan indvende, at vi råder over en stor stab af dedikerede rengøringsfolk. De gør en stor indsats, og også har nogle af de mest spændende og udfordrende jobs på området. Men ordet bruges naturligvis især for at antyde, at museumsudstillinger er noget stillestående og højpendet: Noget de besøgende nærmest skal trækkes igennem, og mest af pligt. Dette billede stemmer bare ikke overens med virkeligheden.

Besøgstillene på museerne er stigende, og år efter år har museer over hele regionen kunnet fejre den ene besøgsrekord efter den anden. Gæsterne strømmer til museerne.

De seneste tal er fra 2017. De viser, at det samlede antal gæster på de statsanerkendte museer i region Syddanmark var 2.278.333. Det er en stigning på 31 % i forhold til de foregående fem år.

Der er en stor interesse for museerne i disse år. Vi sporer en søgning efter autentiske oplevelser baseret på faktisk specialviden i lokalområdet. Samtidig har museerne udviklet sig, og tilpasser løbende tilbuddene til et moderne publikum. Resultatet er en nærmest spektakulær vækst.

Vi går mere og mere på museum. Det giver os erindring og gør os til kloge mennesker. Kan vi ikke forstå os selv, så er det sværere at træffe de rigtige valg.

Kulturminister Mette Bock (LA), på Danefædag i Jelling. Kilde: Vejle Amts Folkeblad, 27. januar 2018.

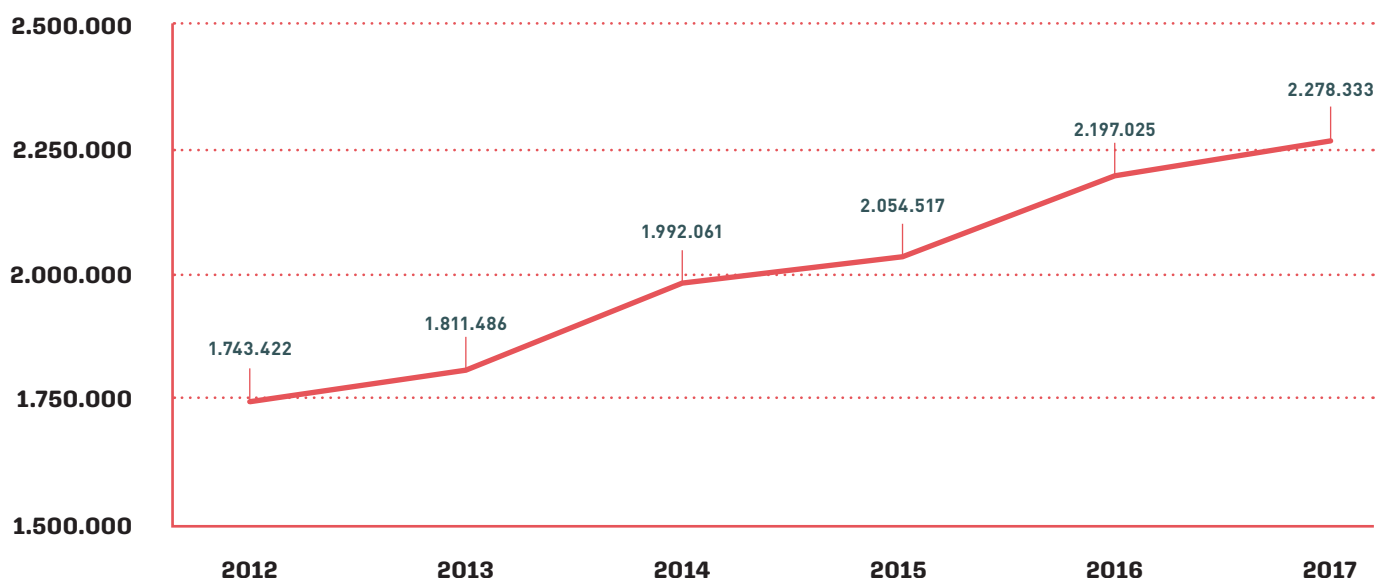
I vores arbejde med formidling skal vi naturligvis overraske, og ind i mellem også tillade os at stryge mod hårene og sige imod. Vi skal dog først og fremmest fortælle vores gæster om den store specialviden, vi ligger inde med. Vi skal skabe oplevelser og indsigt. I praksis griber vi opgaven meget forskelligt an på de forskellige museer, og forskelligheden er på mange måder en stor styrke for sektoren. Det væsentlige er, at vores arbejde skal være baseret på et højt niveau af faglig viden; både inden for de områder, vi formidler om, og måden vi formidler på. Der findes ikke et museum, der ikke løbende arbejder med at udvikle samspillet mellem disse to felter, og med at skabe gode og relevante oplevelser for det publikum, som kommer os så stærkt i møde i disse år. Det er på tide at afkoble støvet fra debatten om fremtidens museer.

Besøgstal i 2017

+31%

	Kultur	Kunst	Natur	Blandede	I alt
Statslige (alle i Syddanmark)	255.995	-	-	-	255.995
Statsanerkendte, Syddanmark	577.180	166.091	-	346.594	1.089.865
Statsanerkendte, Fyn	238.729	118.186	64.062	511.496	932.473
I alt	1.071.904	284.277	64.062	858.090	2.278.333

Besøgstal 2017, fordelt på landsdel og museumskategori. Kilde: Danmarks Statistik.

Besøgstallene på museerne i Region Syddanmark har været stigende gennem mange år. Kilde: Danmarks Statistik.

Museerne bidrager til samfundets bundlinje

Museerne & samfundsøkonomien

Selvom vi ikke kender den samlede økonomiske effekt af museerne i Region Syddanmark, så tyder alt på, at investeringen i et velfungerende museumsvesen betaler sig ualmindeligt godt i deres omverden.

De mange gæster gavner ikke blot museerne selv, men kan også mærkes i lokalområderne. Der findes ingen undersøgelser af den samlede værdi af de syddanske museers bidrag til samfundsøkonomien. Koldinghus er dog blandt de museer, der bruger den anerkendte ABS-analyse (Attraktionernes Betydning for Samfundet). Analysemodellen blev udviklet i et samarbejde mellem en række attraktioner i Danmark. ABS-analysen beregner museernes økonomiske bidrag til samfundet på baggrund af konkrete tal fra museernes regnskaber og antallet af gæster, sammen med detaljeret viden fra turismeforskningen.

Beregningsen viser, at Koldinghus i 2017 påvirkede samfundet med en turistmæssig omsætning på 23.438.000 kr., hvoraf hovedparten af omsætningen på 19.500.000 kr. blev lagt i lokalområdet. Beregningen er baseret på, at der var 134.415 besøgende på Koldinghus i 2017, og er kvalificeret ved brugerundersøgelser på museet.

Analysen viser desuden, at:

- Af museets egen omsætning betales store beløb tilbage til samfundet via skatter på det ansatte personale, samt moms og afgifter mv. I 2017 beløb den direkte tilbagebetaling sig til 5.302.000 kr.
- Museets egne indkøb lægger store beløb i Kolding Kommune eller i Region Syddanmark. I 2017 beløber det direkte køb i Kolding Kommune sig til 1.685.000 kr.
- Koldinghus skaber 30 arbejdspladser udover museets egne arbejdspladser. Disse 30 ekstra arbejdspladser bidrager med 8.203.000 kr. til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.

Disse beløb skal holdes sammen med et tilskud fra Kolding Kommune på omkring 9,2 mio. kr. i 2017.

Populært sagt er kulturen ofte blevet betragtet som flødeskum, men analysen viser, at der også er en kontant værdi af at støtte kultur.

Museumsdirektør Thomas Thulstrup, Museet på Koldinghus, til Jyske Vestkysten, 5. marts 2018.

ABS modellen

ABS-modellen blev udviklet i ODA-samarbejdet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner), der så behovet for at synliggøre den samfundsmæssige effekt af aktiviteterne. Målet var at udvikle et avanceret redskab, som gav et realistisk skøn af den økonomiske påvirkning af attraktionerne på det omkringliggende samfund. Samtidigt skulle det være let at bruge for de enkelte attraktioner. Den endelige model bygger på indtastninger fra attraktionernes regnskaber, på besøgstal og på resultatet af en brugerundersøgelse med fem spørgsmål. Bearbejdningen af disse tal sker i en tilpasset udgave af officielt anerkendte beregningsmodeller, som er udviklet under VisitDenmark.

Det er endnu kun et fåtal af museerne i Region Syddanmark, som bruger ABS-modellen. Derfor findes der ingen tal, som belyser den samlede samfundsøkonomiske effekt af regionernes museer. Da analysen bygger på brugerprofiler fra de enkelte besøgssteder, er det desværre ikke så simpelt som at gange tallene fra Koldinghus op på hele regionens besøgstal. Men indtil vi får de konkrete tal, vil et forsigtigt skøn være, at den samlede effekt af museernes arbejde i Region Syddanmark befinder sig i en størrelsesorden på næppe under 250-300 millioner kroner, alene i turistmæssig meromsætning. Dertil kommer, at museernes forretningsmodeller typisk betyder, at en meget stor del af omsætningen føres tilbage til de offentlige kasser i form af skatter og afgifter. Museerne er overskud.

Museernes opgaver

Statsanerkendelsen, og dermed statstilskuddet, skal sikre, at vi som samfund får løst et bredt sæt af opgaver inden for håndteringen af natur- og kulturarv. Diskussionerne om tilskud må foregå ud fra helheden af opgaver.

Museerne har en positiv effekt på samfundets økonomi, der kan anslås til hundreder af millioner kroner. Ser man på det beløb og det markant stigende besøgstal, kan man fastslå den umiddelbare succes af regionens museer. Der er nemlig gerne særlig fokus på besøgstallet, når man diskuterer museer, og det optræder regelmæssigt i den politiske debat om fordelingen af tilskud. Det er der naturligvis en vis ræson i. Men det er samtidig vigtigt at pointere, at statsanerkendelsen skal sikre, at vi løser et bredere sæt af opgaver end alene at få folk ind ad døren. Den samlede løsning af disse opgaver er en forudsætning for statsanerkendelsen og dermed for statstilskuddet.

Besøgstallet er et målepunkt for, hvordan vi løser opgaven om formidling. Museerne formidler viden; f.eks. i form af udstillinger, omvisninger, arrangementer og foredrag. Der er dog også vigtige dele af museernes formidling, der ikke hæver besøgstallet. Det er f.eks. skiltet ved det historiske mindesmærke, det er artiklerne i årsskriftet eller den digitale formidling: Internettet er en helt anden dør ind til museerne. Alene derfor kan diskussionen om museernes økonomi ikke reduceres til et spørgsmål om fysiske besøgstal.

En anden opgave handler om forskning. Det handler ganske enkelt om løbende at udbygge vores viden om de emner, vi beskæftiger os med. Forskning er naturligvis mest iøjnefaldende, når den foregår som store millionprojekter med lange titler, men den er i høj grad noget, der starter på en besked en hverdag. Det er for eksempel, når der kommer uventede genstande ind fra arkæologiske udgravninger. Eller når man opbygger så detaljeret et kendskab til en kunstners liv og tid, at man pludselig indser den sammenhæng i værkerne, som ingen har set før. Det sker, når man arbejder sig igennem skattelisterne fra den lokale skriver i 1600-tallet, der ellers havde sit helt eget forhold til håndskrift og stavning. De store projekter er ofte nødvendige for at folde idéerne ud, men egentlig innovation opstår i dagligdagens arbejde. Dette arbejde skal der sikres plads til i de enkelte museers løbende planlægning og budgetter, for det er forudsætningen for al videre udvikling.

Den tredje hovedopgave handler om samlingen. De statsanerkendte museer er forpligtede på at opbygge en samling, som vi skal sikre for fremtiden. Det betyder også, at vi skal registrere alt, hvad vi ved om samlingen; vi skal sørge for

konservering og for opbevaring under de bedst mulige forhold. Det er kun en lille del af samlingerne, der er udstillet på et givet tidspunkt: De er først og fremmest den vidensbank, som vi sikrer til fremtiden. Samlingsarbejdet er en stor opgave, og et stort fagligt ansvar; herunder at beslutte hvad der *ikke* skal gemmes. Dette er ikke en opgave, som giver mening at finansiere i forhold til besøgstallets størrelse.

Disse tre hovedopgaver af formidling, forskning og samlingsvaretagelse påhviler alle statsanerkendte museer. Der er også museer, som har yderligere opgaver, f.eks. arkæologisk ansvar eller nationalt fagansvar for et særligt emne.

Med summen af disse opgaver er det de statsanerkendte museers mål at gøre vores fælles natur- og kulturarv aktuel, tilgængelig og brugbar. Statsanerkendelse skal sikre faglig tyngde i museernes arbejde. Den tyngde giver også mulighed for udvikling, og dermed er museerne også forandringsagenter i de områder, som vi arbejder inden for. Vi er naturligvis glade for de høje besøgstal, men de handler om mere end blot at åbne døren.

Vestkysten er gået fra at være kendetegnet som en naturdestination, hvor man kun tog hen fordi, der var strande og natur, til lige pludselig at være et sted, man tager hen, hvis man vil have store kulturoplevelser.

Museumsdirektør Claus Kjeld Jensen, Vardemuseerne, til Jyske Vestkysten, 26. februar 2018.

Faglig viden – lokalt til stede

I en tid med offentlige debatter om centralisering og udflytning af offentlige arbejdspladser, er museerne allerede placeret overalt i landet. I Region Syddanmark alene beskæftiger museerne pt. omkring 300 akademikere, som er fordelt over hele regionen. Herfra opbygger vi specialviden inden for de ansvarsområder, som de enkelte museer har.

Det kræver faglig viden at fastholde og udbygge et velfungerende museums-væsen. Derfor skal statsanerkendte museer have faguddannet personale ansat. Det præcise antal varierer med igangværende aktiviteter og projekter, men har gennem mange år ligget omkring 300 akademikerstillinger. Tilsammen udgør regionens museums-væsen derfor en stor arbejdsplads for højtuddannet arbejdskraft.

Effekten er i praksis, at der sidder en meget stor gruppe af mennesker med en indgående faglig viden om de enkelte lokal- og fagområder. Det er samtidig uundgåeligt, at det bliver viden med stor bredde, når man arbejder med sit område gennem længere tid: Selv som museumsansat kan man blive helt overvældet, når man oplever hvor meget viden, der findes i hovederne på en forsamling af kolleger. Museerne er stærke videnscentre med lokal forankring.

Det fører meget med sig af store og små opgaver på museerne. Som når medarbejderne på teknisk forvaltning beder os om hjælp til at finde nye vejnavne, eller til skiltningen i det offentlige rum; når vi bidrager til lokalplaner og

kommuneplaner, eller sidder i faglige rådgivningsudvalg vedrørende kultur og events på lokalt og regionalt plan. Museumsfolk medvirker i en lang række opgaver. Disse opgaver står ikke ligefrem ordret nævnt i museumsloven, men ofte falder det naturligt at inddrage fagfolk fra de lokale videnscentre.

Dermed er mange museer til stede på tværs af den daglige, lokale forvaltning. Der kan være tale om store projekter eller små løbende opgaver. De opstår og udvikles ofte i kraft af de netværk, der naturligt dannes på tværs af velfungerende og samarbejdende organisationer. Disse lokale koblinger er vigtige for at løfte kvaliteten af det lokale og regionale udviklingsarbejde. Museerne råder over stor fagkundskab. Denne fagkundskab kan være en hjælp til at overskue komplekse problemstillinger og strategiske mål, og samtidig tilføje selvstændig værdi ved at bidrage med nye og andre vinkler på verden.

En særlig opgave ligger i samarbejdet med skolerne. Dette samarbejde har en lang og grundfæstet tradition, og med skolereformens begreb om åbne skoler er museerne en naturlig ramme for det,

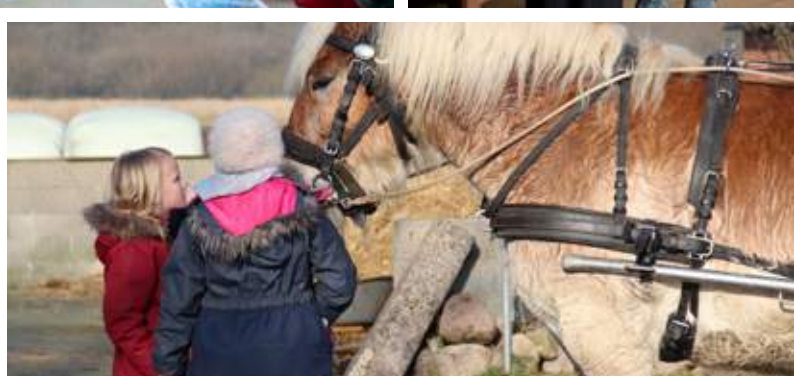
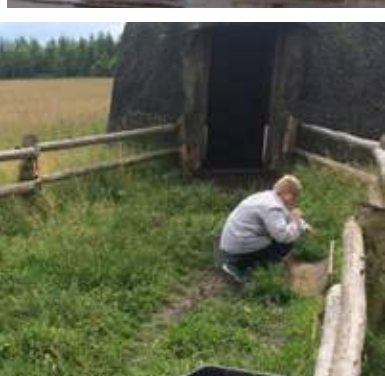
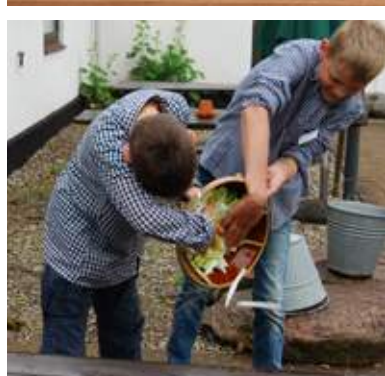
der i reformens sprog kaldes uformelle læringsmiljøer. Som fagfolk er vi dog sjældent begejstrede, når skolebesøgene bliver alt for uformelle; vi foretrækker klare faglige mål i samarbejdet. Samarbejdet mellem skoler og museer er fortsat og udbygges løbende inden for reformens nye rammer. Konkrete erfaringer har vist, at skoleforvaltningerne har en vigtig rolle i at sikre og styrke dette samarbejde. Her er det også fornuftigt at bruge de konkrete styrker på de enkelte museer. Det ligger måske lige for at inddrage museerne i undervisningen i historie, billedkunst og naturfag. Der ligger dog også solid viden om f.eks. sprog, religion, geografi og matematik rundt omkring på de forskellige museer i regionen. Den viden står klar, og bør sættes yderligere i spil.

Vi har nu i en årrække haft særlig fokus på erhvervsudviklingen, og nu gælder det om at trække tilflyttere til. De positive fortællinger, som kommer fra både Museet på Sønderskov og Vejen Kunstmuseum, gør en forskel. Der kan sagtens være dem, som mener, at vi fra kommunal side bruger en del penge på museerne, men det spiller en positiv rolle, når det gælder gode historier fra kommunen. Udvalgsformand Jørgen Thøgersen (S), Vejen Kommunes Udvalg for Sundhed, Kultur og Fritid til Jyske Vestkysten, 16. juni 2017.

kulturinstitutioner
-oplevelser for alle

Forskningen er grundlaget i museernes arbejde

Ny viden om gamle ting

Museerne forsker i kultur-, kunst- og naturhistorien. Genstande og værker i samlingerne og i det omkringliggende kulturlandskab bliver set på med nutidens øjne. Resultatet af forskningen danner fundamentet for museernes indsamling, formidling og udstillinger.

De statsanerkendte museer i Region Syddanmark er offentlige videnscentre, hvor der bliver forsket i museernes mangfoldige samlinger af kultur, kunst og natur. Forskning er grundlaget for den gode og dannende formidling og undervisning på museerne. Det er et krav i museumsloven, og dermed en af forudsætningerne for vores statsanerkendelse. Men først og fremmest er det vigtigt at understrege, at det er gennem en solid og løbende forskningsindsats, at vi udvikler grundlaget for den nye og spektakulære formidling, og for den rationelle håndtering af samlingerne. Forskningen er for vigtig en opgave at overlade til universiteterne. Den må nødvendigvis også foregå på de museer, der ligger inde med lokal ekspertise, højtuddannet arbejdskraft, samt viden om, hvad der er relevant netop her. Udvikling kommer ikke ved opslag på Wikipedia.

Arbejdet kan tage mange former. For de store projekter er vi glade for at have adgang til private fonde og statslige puljer, der kan hjælpe os fremad. De statsanerkendte museer har derigennem indsamlet store millionbeløb gennem de seneste år til projekter, som også har affødt stærke formidlingstiltag. Men der skal samtidig findes plads i de daglige driftsbudgetter til at sikre den stadige bevægelse fremad. Arbejdet med forskning skal foregå i store og små undersøgelser, og på store og små museer: Det ligger dybt i forskningens natur, at man aldrig ved, hvorfra den gode idé dukker op.

Forskning er sjældent noget, der udelukkende finder sted i enrum. Den indbyder og fordrer til samarbejde og tværfaglighed. En stor gruppe af de statsanerkendte museer i Region Syddanmark har samlet sig i netværket Forskerforum. I et tværfagligt forum er

museernes forskning omdrejningspunktet, og her kan vores faglige personale finde sparringspartnere, samarbejdsflader og muligheder for udveksling. Som et af resultaterne af samarbejdet i Forskerforum er der udviklet et nationalt fagfællebedømt tidsskrift ved navn Tings Tale, hvor museerne kan publicere deres forskning.

Museernes forskning bliver præsenteret i bøger og artikler, i digital formidling og i fysiske udstillinger, samt i dannelse og undervisning gennem museernes skoletjenester.

Forskningen på museerne bringer stadig nye perspektiver på vores kultur-, kunst- og naturhistorie. Dermed produceres en viden, som forankrer sig på museerne, i byerne og hos befolkningen, og som markerer regionen og dens stærke fortællinger langt ud over dens egne grænser.

Formidlingen bliver ukvalificeret, hvis forskningen afkobles.
Leon Sebbelin, formand for KL's kulturudvalg, ved debatmøde om fremtidens museer, 25. jan. 2018.

Vi er ikke museer 'om noget'. Vi er museer 'for nogen'.

Museerne og sammenhængen

Kulturarven er en måde at brande kommunen på og sikre, at folk kommer hertil og får nogle gode oplevelser. Vi vil gerne fortælle historien om Nordfyn.

Udvalgsformand Kurt Christensen (V), Erhvervs-, Kultur- og Fritidsudvalget i Nordfyns Kommune, til Fyns Stiftstidende, 22. august 2017.

Museer handler i høj grad om skabelsen af lokal og regional identitet. Om tilhørsforhold og sammenhængskraft. Hver dag bevæger vi os igennem landskabet, og dette er ikke blot en strøm af huse og vejtræer forbi bilruden – det bærer på betydning, fortælling og historisk dybde; dét er, hvad det drejer sig om. Museernes arbejde skaber disse fortællinger, og skaber dermed vigtige rammer for fællesskab.

Vi indrømmer det gerne: Det er få mennesker, som går igennem en hel, lang uddannelse i arkæologi eller kunsthistorie uden at have en brændende ild for emnet i sig. Museerne er bemanded med ildsjæle, og det er i sig selv en væsentlig erkendelse at have med, både hos de lokale ledelser og i den almene forvaltning af området.

Fagfolkene står dog ikke alene i al entusiasmen. Tilknyttet museerne er også en meget stor skare af frivillige, der med samme ildhu arbejder på et bredt felt af museernes opgaver. Dermed yder de frivillige en uundværlig støtte til museerne, samtidigt med at museerne skaber rammerne for vigtige lokale

fællesskaber. I næste led af disse fællesskaber står medlemmerne af de lokale museumsforeninger, som alene i Region Syddanmark kan tælles i tusinder.

Det er ikke mindst i det direkte møde med gæsterne, at engagementet kan folde sig ud. Som museumsfolk, professionelle såvel som frivillige, kan vi pege ud i det landskab, der omgiver gæsterne til daglig, og vise dets store sammenhænge og stærke fortællinger. Vel at mærke fortællinger, der har bund i faglig dybde og engagement. I dette arbejde er vi med til at skabe de pejlepunkter og fælles referencer, der er nødvendige for sammenhængskraften og den lokale identitet.

Mange museer er gået ind i samarbejder omkring grupper med særlige behov, som 'bogstav-børnene', de demente eller krigsveteranerne. Det handler om, at vi råder over særlige rum og fortællinger, der kan tilpasses de enkelte gruppers behov.

Man kan ikke opgøre værdien af kulturel orienteringsevne i kroner og øre. Men man kan forudse den negative effekt af at mangle den. Man kan også forudse følgende: Hvert område må arbejde aktivt med bosætning og tiltrækning af arbejdskraft og i sådan en verden er der i det mindste en afledt økonomisk effekt af at have stærke fortællinger og gode pejlepunkter på sin egn.

Hvad skal der være tilbage om 500 år?

Samlingerne

Samlingsarbejdet er formentlig den mest usynlige del af museernes arbejde. Det er også en opgave, der har stor betydning – især på den meget lange bane. De statsanerkendte museer er forpligtet på at varetage en samling af genstande, som er så betydningsfulde, at de skal bevares. I princippet i al evighed.

Statsanerkendte museer har en samling. Det betyder, at vi har genstande, som vi vurderer er så betydningsfulde for fremtidens forståelse af verden, at vi er nødt til at bevare dem. Debatten om samlingsarbejdet er ofte kommet til at handle om, hvor mange Madam Blå kander landets museer skal gå og passe på, men samlingsarbejdet handler om betydeligt mere end kaffekander. Verden forandrer sig hurtigt, og derfor udgør samlingerne vores samfunds erindring. Det er vigtige historier, store og små, der ligger gemt i disse genstande. Det betyder, at arbejdet med samlingen også er en væsentlig opgave – måske i virkeligheden den vigtigste af dem alle: Uanset hvor spektakulære udstillinger vi skaber til sommer, og uanset hvilke rekordhøjder besøgstallene når næste år, så er det vores omhyggelighed i arbejdet med samlingen, der står tilbage om 500 år.

Det er også en meget stor opgave. Ved sommeren 2018 havde museerne i Region Syddanmark indberettet ca. 1,5 mio. genstande til de nationale databaser Museernes Samlinger og Kunstindeks

Danmark. For hver genstand er der som minimum indtastet en beskrivelse, en datering, en geografisk placering og en emneklassificering. Det fremgår også, hvilken sammenhæng genstanden indgår i, og hvor den stammer fra. Der er stor fokus på området, og på tværs af sektoren arbejder vi målrettet på at få indtastet alle oplysninger, som ellers tidligere har ligget i papirarkiver og gamle protokoller. Vi må også erkende, at vi ikke er helt i mål endnu. I 2014 konstaterede Rigsrevisionen, at museerne på landsplan "generelt stadig har væsentlige udfordringer inden for indsamling, registrering og bevaring". Kritikken handlede i høj grad om, hvorvidt genstandene er registreret digitalt.

Det varierer i praksis meget fra museum til museum, hvor stor udfordringen er. Det er især de ældre dele af samlingerne, der kan kræve mange arbejdstimer at få på plads i databaserne. Dette er fordi, de ikke har været indtastet digitalt helt fra start, og at de ikke er beskrevet eller indsamlet efter moderne principper.

Det er samtidig en ret usynlig opgave, som derfor har en temmelig begrænset 'salgsverdi', f.eks. i forhold til fonde og andre økonomiske beslutningstagere. Derfor kan det være vanskeligt at finde eksterne ressourcer til at løse den. De 1,5 mio. indberettede genstande repræsenterer derfor en meget stor arbejdsindsats, som i høj grad er udtryk for faglig vilje og prioritering af interne ressourcer på de enkelte museer. Det drejer sig om at tænke sit arbejde 500 år frem.

Danmarks to bedste museumsagasiner ligger i Region Syddanmark.

Vi passer på kulturarven

Besøgende fra Turku i Finland til Melbourne i Australien, og fra Beijing i Kina til Washington i USA har besøgt Fælles Museumsagasiner i Vejle for lære om lavenergi byggeri.

Museernes magasiner er skatkamre af historier og viden, som venter på, at det bliver deres tur til at blive brugt. Kun gennem gode opbevaringsforhold kan vi sikre, at de findes i fremtiden.

Museernes samlinger består af genstande, som er opbygget af mange forskellige typer materialer. De nedbrydes og ødelægges af dårligt indeklima, for meget lys og mange andre påvirkninger. Museerne har i tidens løb haft deres magasiner placeret på f.eks. lofter og kældre i gamle bygninger, men det er ødelæggende for samlingerne. I dårlige bygninger kan fugt, skimmel og skadedyr hurtigt ødelægge en samling, som det var meningen, at nye generationer skulle arve.

Gode opbevaringsforhold er et stort problem for mange museer, men i Region Syddanmark har museerne arbejdet målrettet med at ændre dette forhold. I Ribe blev der i 2005 bygget et nyt magasin, som havde udgangspunkt i gamle byggemetoder. Tykke murstensmure og uisolerede gulve gav et stabilt køligt indeklima. I Vejle arbejdede en gruppe museer efterfølgende sammen om at bygge et fællesmagasin og anvendte samme idé, men denne gang i billigere materialer med betongulve og uisolerede gulv. Dette byggekoncept viste sig

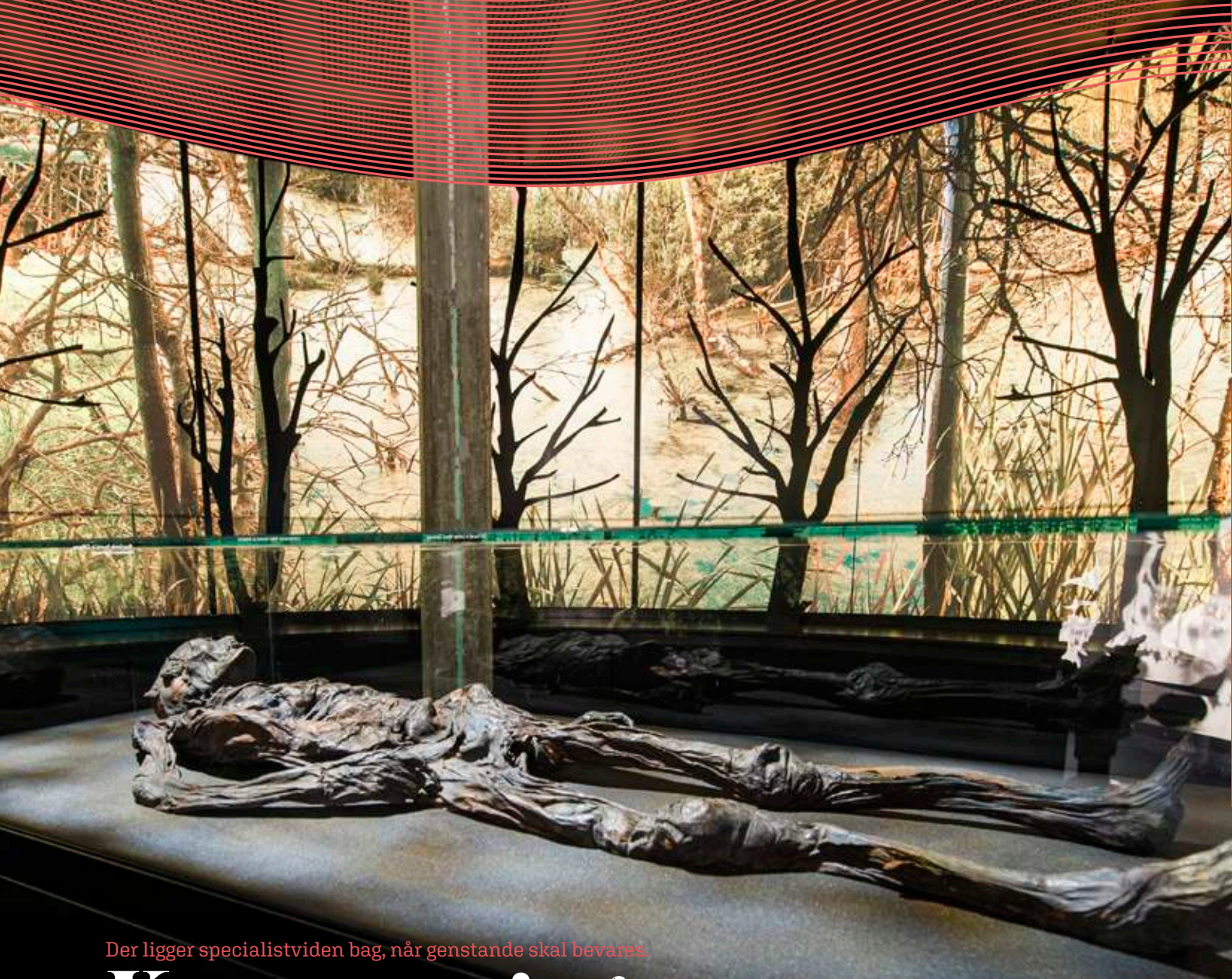
også at virke særdeles godt. På alle objektive kriterier ligger magasinerne i Ribe og Vejle i landets absolutte top, målt på såvel opbevaringsforhold som driftsøkonomi.

Disse erfaringer førte frem til et forskningsprojekt i samarbejde imellem Danmarks Tekniske Universitet og Konserveringscentret i Vejle. Formålet med dette projekt var at udvikle et nyt byggekoncept for en udvidelse af magasinet i Vejle, hvor byggeprisen skulle være lav, opbevaringskvaliteten meget høj og energiuudgiften til klimastyring ekstremt lav. I 2013 åbnede det nye fællesmagasin på 12.000 kubikmeter i Vejle, og byggekonceptet viste sig at opfylde formålet for forskningsprojektet: Lav byggeudgift og tårnhøj opbevaringskvalitet. Og energiforbrug til klimastyring på mindre end 5.000 kilowatt timer om året. Ved konventionel klimastyring ville man have haft et energiforbrug på omkring 350.000 kilowatt timer om året. Vi opnåede altså et bedre magasin samtidig med, at vi sparer 98 % på energiforbruget.

I december 2017 åbnede et nyt fællesmagasin for museer i Vest Flandern, baseret direkte på forskningsresultater og praktiske erfaringer fra Vejle. I øjeblikket undersøges, om andre kan bruge det danske koncept for magasinbygninger: Forsvaret har f.eks. en del materiel, som helst ikke må ruste.

Museerne i Syddanmark er endnu ikke i mål med at sikre optimale opbevaringsforhold for alle museers samlinger. Det er et område, der endnu skal investeres i, og som vi har løbende fokus på. Men vi kan godt sige, at vi har været med til at sætte nye og høje standarder for området.

Nationalmuseet, Det Kongelige Bibliotek, Statens Museum for Kunst og Københavns Museum bygger i øjeblikket magasiner efter lavenergi konceptet udviklet i Vejle.

Der ligger specialistviden bag, når genstande skal bevares.

Konservering

Samlingen består af museumsgenstande som igen består af en lang række forskellige materialer, som med tiden nedbrydes og går i stykker. På konserveringscentre og museer sikrer specialuddannede konservatorer, at samlingerne konserveres og opbevares på den rigtige måde så de – i princippet – kan bevares for evigt.

Egentligt er det unaturligt at ville opbevare materialer for evigt. De vil altid nedbrydes før eller siden. Men her er det konservatorernes fornemste opgave at "forsinke" museumsgenstandenes nedbrydning gennem en kombination af de rette opbevaringsforhold og en bevarende behandling, som afhænger af hvor nedbrudte og slidte genstandene er, når de kommer på museum. I Danmark uddannes konservatorer på Det Kongelige Danske Kunstakademis skoler for arkitektur, design og konservering – KADK.

I Region Syddanmark er der ansat konservatorer på enkelte museer, Museum Sønderjylland og Odense Bys Museer. På Langelands Museum holder Bevaringscenter Fyn til, og her arbejder 3-4 konservatorer i fællesskab for en række museer på Fyn. De øvrige museer i Region Syddanmark og i en del af Region Midtjylland er gået sammen om at drive et fælles konserveringscenter med tilhørende fælles magasiner placeret i Vejle, idet man for nylig har vedtaget at fusionere med Konserveringscenter Vest i Ølgod. På Konserveringscentret

i Vejle udgør staben af konservatorer dermed 15 årsværk med forskellige fagspecialer, der gør centeret i stand til at behandle næsten alle slags genstande og materialer som f.eks. malerier, papir og bøger, skulpturer, møbler, tekstiler, metal, glas og keramik. Derudover udfører man naturvidenskabelige analyser og arbejder for både museer, virksomheder, kirker og private med alt fra arkæologiske genstande over kirkeinventar og malerier til bevaringsværdige huse på frilandsmuseer.

Mere end 25% af de statsanerkendte museer i Danmark er gået sammen om at drive et fælles konserveringscenter beliggende i Vejle.

Konservering kræver meget specialudstyr og forskellige uddannelser. Det giver derfor højere kvalitet og lavere pris, at museerne arbejder sammen om bevaringsindsatsen.

Udover den forebyggende og aktive indsats med konservering af samlingerne deltager konservatorer i museernes formidlings- og forskningsaktiviteter. Konservering bygger bro mellem det naturvidenskab og det humaniora, idet man både arbejder med en række kemiske og fysiske problemstillinger og samtidig dagligt må forholde sig til genstandenes og kunstværkernes betydning og æstetiske fremtoning.

Dette efterspørges af undervisningsinstitutioner og derfor arbejder konservatorer, museer og gymnasier sammen om at udvikle nye måder at formidle på, så unge mennesker kommer på besøg hos konservatorerne og ser, hvad naturvidenskab også kan være – samtidig med at de mærker historiens vingesus.

Medlemmer af Museumsforum Syddanmark

Listen her angiver de institutioner, der er medlemmer af Museumsforum Syddanmark. Vi har angivet administrationsadressen; i virkeligheden dækker disse adresser over mange besøgssteder, fordelt over hele regionen. Se nærmere på de enkelte museers hjemmesider.

Billund Kommunes Museer

Tinghusgade 15
7200 Grindsted
www.billundmuseum.dk

CLAY Keramikmuseum Danmark

Grimmerhus, Kongebrovej 42
5500 Middelfart
www.claymuseum.dk

Esbjerg Kunstmuseum

Havnegade 20
6700 Esbjerg
www.eskum.dk

Fiskeri- og Søfartsmuseet

Tarphagevej 2
6710 Esbjerg V
www.fimus.dk

Frøslevlejrens Museum

Lejrvejen 83
6330 Padborg
www.natmus.dk

Fåborg Museum

Grønnegade 75
5600 Faaborg
www.faaborgmuseum.dk

Give-Egnens Museum

Donneruplundvej 2
7323 Give
www.gem.dk

Marstal Søfartsmuseum

Prinsensgade 1
5960 Marstal
www.marmus.dk

Middelfart Museum

Algade 8
5500 Middelfart
www.middelfart-museum.dk

Museerne i Fredericia

Jernbanegade 10
7000 Fredericia
www.fredericiahistorie.dk

Museet på Koldinghus

Markdanersgade 11
6000 Kolding
www.koldinghus.dk

Museet på Sønderkov

Sønderkovgårdvej 2
6650 Brørup
www.sonderskov.dk

Museum Sønderjylland

Aastrupvej 48
6100 Haderslev
www.msj.dk

Museum Vestfyn

Østergade 57
5610 Assens
www.museumvestfyn.dk

Naturama

Droningemaen 30
5700 Svendborg
www.naturama.dk

Odense Bys Museer

Overgade 48
5000 Odense C
museum.odense.dk

Ribe Kunstmuseum

Sct Nicolaj Gade 10
6760 Ribe
www.ribekunstmuseum.dk

Svendborg Museum

Grubbemøllevej 13
5700 Svendborg
www.svendborgmuseum.dk

Sydvestjyske Museer

Tangevej 6
6760 Ribe
www.sydvestjyskemuseer.dk

Trapholt

Æblehaven 23
6000 Kolding
www.trapholt.dk

Vardemuseerne

Lundvej 4
6800 Varde
www.vardemuseerne.dk

Vejen Kunstmuseum

Østergade 4
6600 Vejen
www.vejenkunstmuseum.dk

Vejle Museerne

Spindergade 11
7100 Vejle
www.vejlemuseerne.dk

Ærø Museum

Dommergården, Søndergade 16
5970 Ærøskøbing
www.arremus.dk

Øhavsmuseet

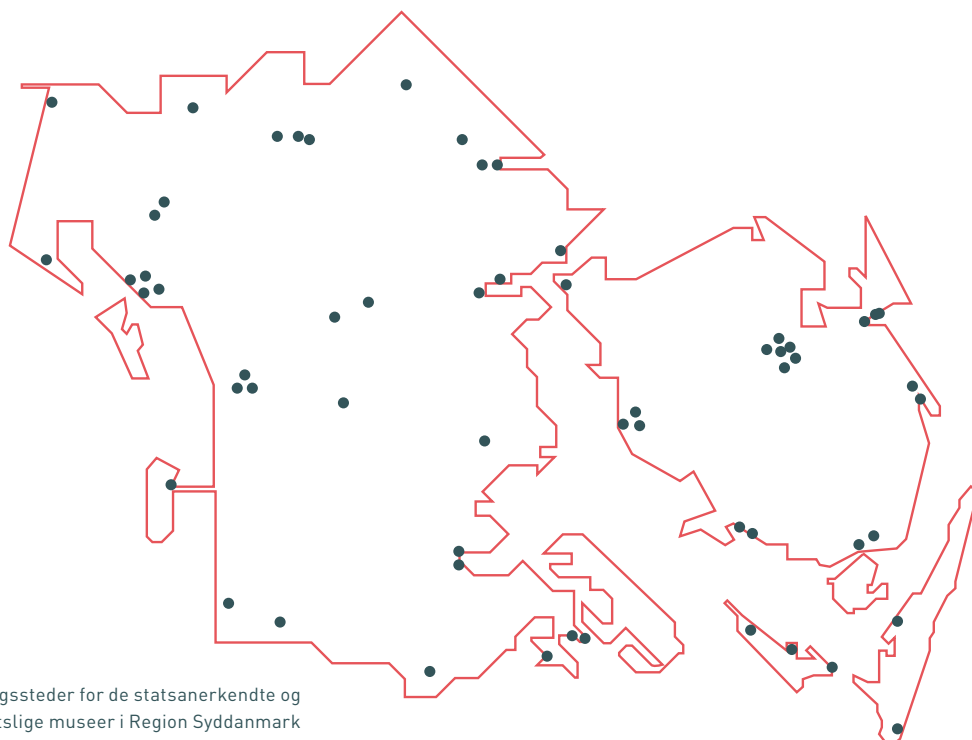
Banegårdspladsen 2
5600 Faaborg
www.ohavsmuseet.dk

Østfyns Museer

Strandgade 7
5300 Kerteminde
www.ostfynsmuseer.dk

Center for bevaring af kulturarv - Konserveringscenter Vejle

Maribovej 10
7100 Vejle
www.konsvejle.dk

● Udstillingssteder for de statsanerkendte og statslige museer i Region Syddanmark

Museumsforum Syddanmark

2018

Kontaktoplysninger findes på side 23.